

LETO
2JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Za našimi proizvodi na tržišče

Vse samo ponuja in prodaja...

(Dalje)

Pot na velesejem, na razstavní prostor, je prav za prav tudi nekam nepopularna. Skoro bi človek raje rekel, da gre v gledališče, kot pa da prizna, da gre na velesejem. Namreč za vse tiste, ki jim na svetu ni treba ničesar ponujati in prodajati. »Uh, enkrat sem bil na velesejmu, pa ne grem več. je vedno ono in isto...« se glasi navadno odgovor.

Toda industrijska podjetnost se ne neha sama ob sebi, nego ji nujno sledi še prodaja, in prodaja proizvodov je tisto poglobitno opravilo, ki narekuje konjunkturo, obstoje, zastoje in napredke podjetnosti, zato morajo podjetnosti za prodajo žrtvovati ogromne vsote denarja, dela, iskanja in študija. Le kdor razume to, bo potem tudi razumel, zakaj se je na tržišču med Beogradom in Zemunom zbralo nad 1000 zastopstev raznih podjetnosti v državi in iz inozemstva. Niso to mali stroški, kupiti tam razstavní prostor, pripeljati izdelke tudi po 1000 km daleč (na primer iz Nemčije, Holandske itd.) ter tam urediti razstavo, jo čuvati in jo zopet spraviti nazaj, kajti drugo leto mora biti nekaj novega. To so ogromni izdatki, in kdor ima interes, da žrtvuje te izdatke, ta prikazuje istočasno tudi nujnost nastopov na razstavah, kajti brez nujnosti bi teh bremen nihče ne sprejel. Lahko posetniku, ki nese na velesejem le svoje razpoloženje ali kritiko, drugače za proizvajalca. Ne, ne smete misliti, da je nad 450 domačih podjetnosti razstavilo tam radi prešernosti in baharije, in tudi ne, da je nad 500 inozemskih zastopstev pripeljalo na to mesto svoje izdelke radi simpatij do pogledov šumadijskih deklet, nego vsi so prišli tje, ker hočejo prodajati.

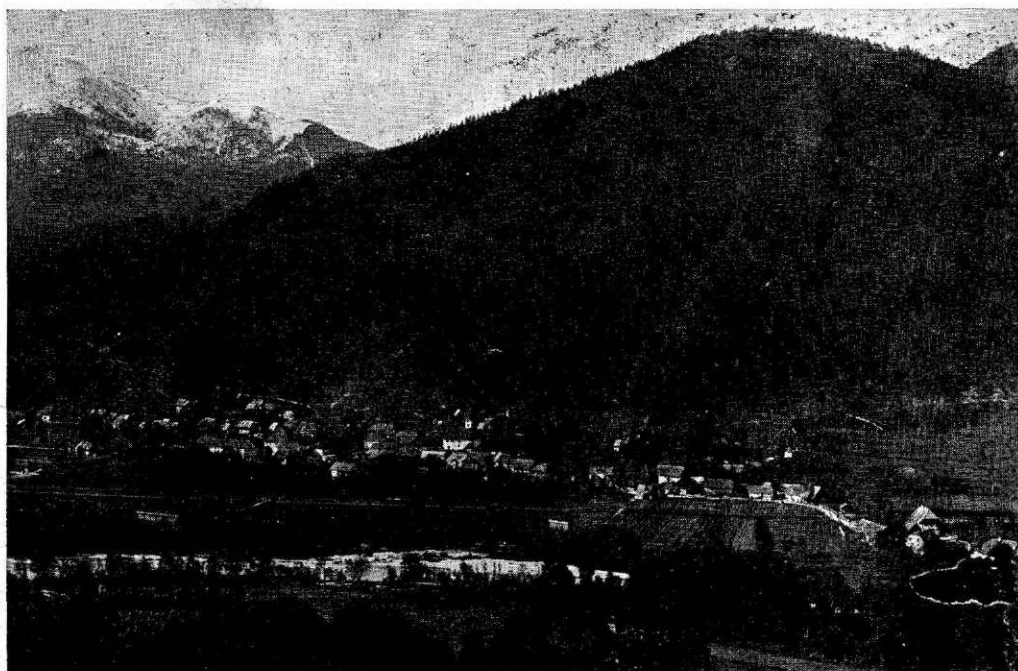
Običajno ogledniki razstav ogledujejo samo izdelke in še omenijo, kako je to in ono na razstavi nerodno postavljeno. Ta je lepše postavljena, ta slabše itd. Malokdo pa se spomni, da ni tam samo razstava suhih predmetov, nego da stoji za razstavljenimi predmeti podjetnost, da

je zadaj tisoč eksistenc, da so zadaj tisoči delovnega ljudstva, ki razstavljajo tu izdelke svojih izumov in rok zato, da bi jih prodali, da bi zaslužili in da bi lahko še dalje delali. Šele, kdor razume vse to, more stvarno ogledovati razstavo, ne da bi prizadeval komu krivice v kakih filozofskih zaključkih.

Beograjski velesejem je nekaj novega. Nekaj novega, ne samo radi razstavljenih novosti, nego — ne smemo se bati odkrite besede — radi pojave same. Ne moremo se ubraniti vtisa, da je bil ta velesejem postavljen tako, kot bi nekdo nekam šel, videl velesejske prireditve in sklenil, da kaj takega priredi tudi doma. Očividno je to prineseno in postavljeno na ta kraj radi popravljanja in izboljšavanja gospodarskih razmer. To ni nič slabega, hočemo le reči, da ta prireditve ne more skriti, da je postavljena

organizirano, kot pa da je zrasla iz lastne podjetnosti. To dokazuje tudi nadmoč tujih razstavljalcev nad domačimi. Pri nas v Ljubljani imamo obratni vtis. Tu je velesejem že davno premajhen samo za domačo podjetnost, ustanovljen pa je bil iz številnih razstav, ki so se pojavljale že dolga leta prej in jih je le združil. Pri nas je podjetnost prisilila na misel take velike razstave, medtem ko imamo v Beogradu vtis, da je razstava prisilila podjetnosti, da razstavljajo. S tem nočemo reči drugega kot to, da je velesejem v Beogradu zelo lep, izpolniti pa ga mora domača podjetnost.

Velesejski prostori ležijo na ravni med Savo in Zemunom, tik mosta, ki pelje čez Savo, in je veličastno delo francoske arhitekture in tehnike. Človek ima vtis, kakor da leži preko Save samo igla, v resnici pa je tam eden najširših mostov. Ta most služi kot nekaka galerija za opazovanja življenja v beograjskem pristanišču in za opazovanje osuševalnih del, ki jih izvršuje na obrežju med Donavo in Savo holandska tvrdka. To zemljišče je bilo prej ena sama močvara, in so ga vode zalile ob vsakem deževju. Leži pa ta prostor na dragocenem kraju, zato so se odločili osušiti ga, da bo služil za razvoj mesta. Osuševanje se izvršuje z

Pogled na stare Jesenice. Tam, kjer stoji sedaj hotel Novak, je cesta zavijala proti Savi

nasipavanjem. To delo je zelo zanimivo. V široki Savi stoji ladja, ki zajema iz struge naplavni material in ga po cevch odvaja na teren. Seveda ni to sama zemlja, nego z vodo pomešana brozga. Voda zopet odteče, mivka in pesek pa ostane na prostoru. Priprave na ladji odvajajo to brozgo tudi po 300 in več metrov daleč na teren. Istočasno se zasipava močvirnato zemljišče in se pogloblja struga Save. Na ta dela vas opozori vsak Beograjec. Tudi prostori velesejma ležijo na tako osušenem terenu.

Beograjsko tržišče je torej novo in zato temu primerno moderno, prostorno postavljeno po načrtih. Za naše razmere bi rekli, da je preveč praznega prostora. Človek hodi od paviljona do paviljona po cele četrt ure, medtem ko se pri nas takoj vtakne v razstavne hodnike. Veliki, lepi in prostorni so tudi paviljoni. Vsa šara z gumbi in patentnimi vražarijami je odstranjena, pivnic je malo — res vse izgleda le bolj resna razstava. Tudi nobene veselice prostora ni tam, nego se sejmišče zapre ob 8. uri za vse. Razstave in našo razstavo med drugimi bomo popisali prihodnjič. Tu bomo videli Jesenice v bodočnosti.

Sejmsko prireditev spremlja ves Beograd. Menda ni lepšega in veličastnejšega

pogleda na kako mesto na zemlji, kot je pogled na razsvetljeni Beograd. Mesto je mesto, toda Beograd je nekaj posebnega, za Beogradom svetlika orientsko nebo, in v njem se odraža odmev posebnega življenja vzhodnih moči. Razsvetljen je most s tisoči žarnic, razsvetljena trdnjava Kalimegdan, ki hrani slavno zgodovino srbske vojske, razsvetljene visoke stavbe narodne banke in ministrstev ter saborna cerkev, vmes pa milijon luči in ves ta ožarjeni hrib odseva v vodovju Save in Donave, ki se tiho zlivata okoli hriba dalje proti Črnemu morju. V tem nočnem Beogradu, ob tej uri življenje šele zaživi. Pustimo drugo in omenimo samo posebnost »pjevačic«, kar Evropejci nekam postrani omenjajo, pač zato, ker imajo svoja hotenja in svoje misli in si tih dekliških zborov drugače nočejo predstavljati kot po svojem razvajenem hotenju. V resnici pa je to posebnost orientala in te pesmi težke srbske zgodovine in ljubezni, ki je bila tisočletje samo slovo in svidenje domovine in lepote, so izliv čustev tega trpečega, a jakega ljudstva. Naj poje narod, naj oživilja in ohranjuje svojo posebnost, ne iščimo v tem življenju beograjske noči greha, ker se nam bi znalo zgoditi, da bi se temeljito zmotili.

(Se nadaljuje.)

izletno mesto pred izletniki, da se je zanimal za takojšnjo postrežbo s toplimi jedili. In res, takoj po prihodu izletnikov je bil razdeljen topel zajtrk. Radi dežja izletniki niso mogli iz prostorov, zato se je razvila prisrčna zabava v notranjosti in godbeniki niso imeli nikakih odmorov. Godba, petje, ples — vse to je stopilo v službo mnogo bolj kot pa bi bil namen v primeru lepega vremena.

V imenu obratovodstva je nagovoril izletnike namestnik g. Činkovic. Po-

Izletniška godba

zdravil je izletnike in se jim zahvalil za tako številčen obisk, ki je dokaz solidarnosti med sodelavci v tem obratu, in na to solidarnost je obrat ponosen. Pozdravil je v imenu vseh obratovodjo gosp. inž. Bohnena in temu pozdravu se je pridružil spontan aplavz vseh izletnikov. Sporočil je izletnikom, da je hotel priti med nas tudi gen. ravnatelj C. Noot, ki pa je v delu zadržan, pošilja pa izletnikom iskrene pozdrave. Prav tako je na službenem potovanju inž. Petrovčič. Dalje je pozdravil povabljenе in goste: gosp. Bernharda za inspekcijo dela, gosp. Marna in druge udeležence. Gosp. Činkovic je v svojem lepem nagovoru omenjal moč in veličino sožitja med vsemi nami, ki delamo za enakimi cilji, omenjal je tudi nujnost in važnost sožitja v naši skupnosti in delavnosti, ker le to nas bo jačalo v naših delih in prizadevanjih in bo obvarovalo našo industrijsko delavnost ter jo krepilo za skupno dobro nas vseh in naših potomcev. Sodelavci so gospoda Činkovica nagradili s prisrčnim aplavzom za njegove odkrite in prijateljske besede. Sprogi gospoda obratovodje je fantek izročil šopek cvetja, g. Činkovic pa je med udeležence in goste razdelil izletne znake. Ti znaki so bili res originalni. Posebnost zase so bili znaki za goste — kar cel obroč cevi, urednik tovarniškega lista pa je dobil znak obtežen še s cigaro. Gospod Bohnen se je zahvalil za tako lep sprejem in pozdrav ter želel vsem najlepšega razpoloženja. Sodelavci so svojemu obratovodji poklonili še svojevrstno darilce. Gospod obratovodja je ta dar razdelil med otročičke, ki so bili med nami.

Šele po kosilu se je nebo malo razjasnilo, da je bilo mogoče izpod strehe. Izletniki so šli tje do obmejnih zapor, in tam zapeli nekaj lepih slovenskih pesmi. Družbe in posamezniki, ki so z avtomobili prihajali tod mimo, so se ustavili med izletniki in poslušali slovenske pesmi. Tudi obmejni organi so radi poslušali našo pesem. Naši izletniki so vzdrževali vzorno disciplino, ki je v čast nam vsem. Sledilo je skupno slikanje. Mnogi so obiskali spomenik, ki stoji na mestu, kjer sta se

Na Korenskem sedlu

Zadnja izletna prireditev naših obratov je bil izlet sodelavcev iz cevarne na Podkorensko sedlo

Lansko leto so sodelavci iz cevarne priredili svoj izlet v Kropo, kjer so bili od tamkajšnjih kovinarjev najlepše sprejeti. Letos so bili namenjeni v Bohinj ob Bohinjsko jezero, toda prišla je vmes prepoved izletov v ta kraj radi živinske bolezni. Večina sodelavcev je potem izbrala Podkorensko sedlo, kamor je bil izlet prirejen zadnjo nedeljo v avgustu.

Ni bilo vreme naklonjeno izletnikom, deževalo je domala ves dan, najbolj pa pri odhodu na vlak. Vkljub temu pa se je na postaji v Podkorenu zbralo 180 ude-

ležencev, ki so potem peš odšli na eno uro oddaljeno sedlo. Prireditelji so bili najbolj veseli tako lepe udeležbe, ki je bila za 70 % večja od lanske. Izleti cevarne so poznani po dobri organizaciji, in to se je videlo tudi na tem izletu. Čim manj je vreme dovoljevalo organizacijo izleta v razvedrilno smer v bujni prirodi Karavank, tem bolj je udeležencem prišla prav res odlična postrežba v restavraciji Pristavec ob meji. Vsi restavracijski prostori so bili pripravljeni za izletnike. Obratovodja inž. Bohnen je prišel na

Izlet sodelavcev cevarne. Skupina pred oskrbovališčem Pristavec

zadnjič videla oče in sin — pokojni kralj Aleksander in sedanji kralj Peter II. Spomenik je bil okrašen s cvetjem. Kraj sam

let prvi, kar je bilo z ozirom na hladno vreme kar dobrodošlo. Izlet pa je bil tudi dobro pripravljen od strani namestnika

Vsega občutja in planinskih vtisov človek ne more popisati, kajti besede so za to prenerodne za navadnega zemljana, umetnik to komaj zajame. V nedeljo je bil odhod določen že ob 11. dopoldne, in sicer do Žirovnice ter nato z vlakom na domove.

Izlet je bil skrbno prirejen, tako v pogledu oskrbe, kakor v pogledu razvedrila. Med izletniki je vladala družnost, kakor jo najdemo malokje. Poznan je že izrek, da se razvije največje tovarištvo na planinah in na ladjah, upamo pa, da pri nas Slovencih tovarištvo ni odvisno ne od ladij ne od planin, nego je prirojeno pošten in vedri slovenski duši.

Izletniki v prirodi

je tu silno lep. Tiste košate smreke in planinske trate so ob spominu na železarska tla kar nekam drugi svet, in tu se človek odpočije.

Pri organizaciji tega izleta je treba omeniti, da je gostinska obrt, ki je prevzela oskrbo izleta, res tudi vsestransko postregla. V pogledu oskrbe je bil ta iz-

obratovodje gosp. Činkovica, ki je imel ves dan polne roke dela.

Tako je lepo izpadel tudi ta naš zadnji izlet, in tako smo zaključili naše izletne prireditve, katerih se je letos udeležilo 2000 izletnikov več kot lani. Zaključno o izletih pa prihodnjič.

Izlet k Valvasorjevi koči

Izmena plavžarjev je praznovala svoj izletni dan sredi jesenskih planinskih lepot

Sodelavci tiste izmene plavžarjev, ki se niso mogli udeležiti skupnega izleta na Vršič, so priredili preteklo soboto in nedeljo lastni izlet, ki je potekel tako lepo in pristrčno, da ga ne bodo pozabili. Za svoj izletni kraj so si izbrali Valvasorjevo kočico v krasni legi pod Stolom. Pri znamenju na Koroški Beli so se zbrali že v soboto popoldne pod vodstvom obratovodje g. inž. Turka. Od tod so odšli po lepo izpeljani poti, ki vodi po gozdovih in ruševju in nudi prekrasen razgled na savsko ravan. Pot ob gorskih pobočjih v jesenskih dneh je čudovito lepa in jo človek doživi kot preporod duha in misli, kajti v prirodi je takrat tisto veličastno slovo, ki človeka spominja na višine in nižine vsega božjega stvarstva. Pa tudi kot sprehod je pot skozi jesen po svoje pisana in lepa, kajti narava pobarva zemljo s tisto jesensko kopreno, kateri ni primere v pestrosti. In ko posije sonce na to pisano pobočje, začutimo mehko globine odhoda močnega in prešernega polletnega časa. Meje v življenju so čudovite, prav tako meje med letnimi dobami, in taka meja so septembrski dnevi.

Po dveh urah hoda so izletniki prišli do Valvasorjeve kočice. Od žirovske strani se je pridružila še skupina tamkaj bivačih plavžarjev. Skupno se je izleta udeležilo poleg vseh sodelavcev še 14 svojcev, in je skupina štela vsega 33 ljudi. Le radi tako malega števila je bilo mogoče izbrati to izletno točko in izlet prire-

diti s prenočevanjem v koči. Z izletniki je bila tudi godba. Kovinarje so pri koči lepo sprejeli, in razvil se je večer, ki ga ne bodo kmalu pozabili. Pristrčno in tovariško, lepo in planinsko je potekel večer v planini do počitka.

Drugi dan je bil sončen in razgled po savski dolini ter na mogočni Stol širok in lep, kakor pogled mladosti v bodočnost.

Domača beseda

Nemško - slovensko

Noppe — krotica
 normalspurig — normalnotiren
 Notbremse — zasilna zavora
 Nudelbrett — valjalnik
 Nullenzirkel — šestilce
 Nummerierung — oštevilčenje
 Nut — utor, zareza
 nuten — utoriti, utarjati
 Nutsäge — žaga za uture
 Oberbau — zgornji ustroj
 Oberdach — nadstrešek
 Obergeschoß — zgornje nadstropje
 Oberheizer — višji kurjač
 Oberkante — zgornji rob
 Ofen — peč
 Ofengabel — burkle
 Ofenwisch — omelo
 Ofenkrücke — krevlja
 Ofenschaufel — greblja, lopar
 Oktavformat — osmerka
 Ölfabrik — oljarnica
 Ölfaß — sodček za olje
 Ornamentik — okrasje, ornamentika
 Öse — tuljava, ušesce, petlja, zanka
 Packleinwand — zavojno platno
 Packseil — povezna vrv
 Paletot — površnik
 Panzer — oklop
 Papierfabrik — papirnica
 Pappe — lep
 Pappel — topol
 Parament — cerkvena oprava
 Parfum — vonjava, parfem
 Parterre — pritličje
 Pauke — kotelj, bobnica
 Pause — snimka
 pausen — snimkati
 Pechbrenner — smoljar
 Pelz — kožuh
 Pelzjacke — kožušek

Življenje na izletnem prostoru pri Sv. Katarini

Domačin-Jeseničan — novi ravnatelj KID

Jeseniške železarné so dobile novega tehniškega ravnatelja. Dosedanji ravnatelj inž. D o s t a l, odlični strokovnjak, je hudo obolel in je že pet mesecev bolezensko odsoten in je moral zaradi tega odstopiti.

Novi ravnatelj KID je dr. ing. Herman Klinar, ki prihaja na to mesto z vodilnega mesta pri velikem podjetju v britski Indiji. Njegov oče g. Anton Klinar, rojen Jeseničan, po domače pri Kovaču, je bil gradbeni ravnatelj in živi danes v Ljubljani — torej prava stara jeseniška rodovina. Gotovo se je zgodilo prvič v zgodovini jeseniških železarn in je tudi sploh zelo redek primer, da zasede domačin vodilno mesto največjega industrijskega podjetja v domačem kraju. V tem pogledu je treba priznati tudi upravi, da je izbrala za ravnatelja najprej domačina. Ko je kot študent prihajal na Jesenice k stari mami na počitnice, si gotovo ni mislil, da bo kdaj vodil to veliko železarno.

Dr. ing. Herman Klinar je dovršil

srednješolske študije na ljubljanski realki in maturiral leta 1914. Takoj po maturi je moral v vojsko. Po vojni pa je nadaljeval študije na montanistični visoki šoli v Leobnu. Po dovrstitvi te šole je vstopil k industriji Julienhütte v Gornji Šleziji. Leta 1925 je vstopil k tvornici Edelsehlwerke Becker v Krefeldu kot asistent gen. ravnatelja in vodja oddelka za obratno gospodarstvo. Istočasno je nadaljeval študije na visoki šoli v Achenu in postal doktor-ingenieur. Po dovrstitvi šol je bil dalje časa na študijskem potovanju v Nemčiji, Franciji, Italiji, Angliji in v Ameriki. Od l. 1932. pa je bil po odličnem strokovnem referatu na kongresu inženirjev povabljen od največjega železarskega podjetja v britski Indiji »Tata-Iron« v Jameshedpuru ter zavzemal vodilno mesto. Od tu je nastopil pot v domovino, da prevzame mesto tehniškega ravnatelja domače veleželezarne.

Novemu ravnatelju-domačinu želimo, da bi srečno vodil to naše največje železarsko podjetje v državi.

»Veselje in delo«

Mi nismo ničesar povzeli niti od francoskega »Joie et travail« niti od nemškega »Freude und Arbeit«, ker znamo Slovani tudi sami misliti.

V revijo »Matica Rada«, ki jo urejuje nar. poslanec dr. Bogumil Vošnjak od poznane slovenske družine združnikov, objavlja imenovani zanimiv sestavek o poglavju: kaj je »veselje in delo«. Iz tega sestavka naj povzamemo temeljne misli. Še prej pa naj omenimo, da ni prav, ko pri nas kako novost začnemo enostransko obsojati, največkrat iz neke mrznje, ker se baš posameznik ni nanjo spomnil. Prav tako je bila napadena ideja in organizacija zamisli »veselje in delo«, četudi ta organizacija načenja gotovo tako važno vprašanje, kakor je katero koli vprašanje v našem življenju. Ljudje so pač taki. Novost se obsoja. Poglejmo samo Nemčijo. 14 milijonov je bilo tam organiziranih marksistov, ki so vse take stvari obsojali, ker se nanje sami niso spomnili. Danes pa soglašajo s temi pokreti in tvorijo njih temelj. Prirejajo izlete v obsegu, da je človeka kar strah in pojejo na vsa grla. Poglejmo marksiste v Avstriji. Ni še dolgo, ko so imeli polno kritik za vsako organizacijo prejšnje Avstrije, danes pa pristopajo tem novim idejam spontano in bodo tvorili temelj vsemu. Niso k temu siljeni, to ne drži, kajti 14 milijonov organiziranih odraslih ljudi pomeni z družinami vsaj 50 milijonov Nemcev, to se pravi vsi, in vsi ljudje pa gotovo nihče ne more siliti. Znači, da so prišli za ideje, z vsem

srcem. Prav tako bo v Avstriji. Pa bo kak marksist rekel, zakaj pa tudi katoličani pustijo v teh državah, da se v nekaterih stvareh ne upošteva njihovih želja, da morajo tudi ti poslušati. Ali, poslušajte in berite. Katoličani pravijo, da je oblast od Boga, torej! Pustite potem obdolževanje teh in poglejmo raje, kako se prvotni načelni nasprotniki vživljajo v nove ideje in postajajo njihovi nositelji.

V naslednjem prinašamo nekaj podatkov, iz katerih bo razvidno za nas čisto novo organizirano poglavje, ki pa v zamislih danes tudi pri nas ni več povsem nepoznano.

Dr. Vošnjak piše, da so že pred vojno ustanovili v Gorici »Socialno matico«, ki je imela v namenu širjenje nacionalne in socialne prosvete med primorskimi Slovenci. To je bil pričetek delavnosti na organizaciji svobodnega časa delavstva in kmetov. 20 let pozneje je dr. Vošnjak izdal v Beogradu knjigo »Zmaga Jugoslavije«. V tej knjigi so označene misli organiziranja svobodnega časa tako nazorno, da lahko rečemo, da je ta zamisel pristno naša in da je poznejša »Kraft durch Freude« od nas povzeta. Poglejmo kaj piše avtor knjige: »Naš predlog je, da je treba zgraditi program jugoslovanskih svečanosti, ki naj bi se ne končavale samo s čašico vina, komadom pečenja in s plesi, nego naj ta program dobi pravo osnovo misli skupnosti, prosvete, zadrugarstva itd. itd.« Dalje piše avtor v tej knjigi: »Obiske Iliriatov in Slovencev je treba združevati

z obiski srbskih zadrug, živinorejskih ustanov itd. Te obiske je treba izpolniti z narodnimi, predavanji, s tekmami, s koncerti, z razstavami narodnih proizvodov itd. Obisk Jadranskega morja, naših pristanišč, s pomorskim prometom, s prirodnimi lepotami in starinami in z ribolovom, bi odkrili našemu kmetu nove vidike. Dravska banovina s svojim intenzivnim poljedelstvom, z industrijo, s planskim načinom življenja, z vinogradništvom, z gospodarskimi šolami in z divnimi pokrajinami, bi odkrila našemu južnemu kmetu zapadni svet. Ako se bi prirejali taki ogledi in spoznavanja, bi odpadla marsikatera težkoča, ki se nam zdijo sedaj tako težke.«

V teh mislih je podana osnova tudi za poznejše tuje »Kraft durch Freude«. Vidimo tako, da so te zamisli naše — domače. »Spoznavajmo se med seboj in spoznavajmo življenje okrog sebe« je neka osnovna misel z velikim življenjskim pomenom. Niso torej Nemci pokrenili te zamisli prvi, nego je ta zamisel dokaz napredne zamisli pri katerem koli narodu. Tudi prvi kongres za organizacijo prostega časa ni bil v Nemčiji, nego leta 1932. v Los Angelesu za X. olimpiade. Sklicale so ga Zedinjene države Amerike. Drugi tak kongres je bil leta 1936. v Hamburgu in potem v Berlinu. Tu že nastopajo organizatorji nove Nemčije, toda vodijo Amerikanci ob navzočnosti zastopnikov 30 narodov. Poročilo tega kongresa obsega 700 strani in zaključuje z besedami generalnega tajnika dr. Arturja Mantheya: »Socialna vprašanja in vsi problemi, ki so s tem v zvezi, se ne morejo rešiti samo tako, da se zdravijo samo poedini simptomi posameznih socialnopolitičnih mer, ki se tičejo na primer mezd ali delovnega časa...« Rešitev je treba iskati v socialni funkciji skupnega življenja, v novi ureditvi življenjskih prilik celotnega naroda. Temu primerno in s tako zamisljo je treba organizirati svobodni čas in tako ga oblikovati. Na tem kongresu je bil ustanovljen tudi odbor, katerega naloge so delo za dvig medsebojnega spoznavanja krajev, dežel in držav. V tem odboru so zastopane skoro vse države demokratskega in avtoritativnega sistema.

Posamezne komisije so razpravljale o nalogah. Naj navedemo samo poglavitne resolucije. Prva pravi: pri organizaciji in oblikovanju prostega časa in odmora mora sodelovati ves narod in vsi sloji. Ni prav, da se posveti pažnja samo organizaciji svobodnega časa industrijskih delavcev, prosti čas kmeta pa se zanemarija. Pravilno oblikovanje prostega časa jača fizično in duševno in prispeva tako k jačanju narodove moči in narodovega premoženja. Druga komisija je izdelovala program za vse sloje ljudstva ter za propagando. Tretja komisija je študirala vplive lepih in snažnih delovnih mest. Zakaj bi pri delu ne smelo biti nič lepega, saj človek tam prebije pol življenja. Dalje položaj stanovanj itd. Ena najlepših oblik odmora je potovanje, dalje šport itd. Nadaljnja komisija je študirala prosti čas žene, druga zopet o odnosih do lepote, kulture itd. v prostem času.

Tako torej vidimo, da se je na tem sistematično delalo. Pri tem ne smemo

pozabiti, da je ta del prav tako važen kot vse drugo okrog socialnih vprašanj, važen pa še toliko bolj, ker delovna sila in volja povečata delavnost, ki je temelj vsemu. Ni namen dolgo in težko delati, nego izdatno delati in odmor kar najbolje izkoristiti. Na tem dela nova doba: racionalizacija dela in misel koristne izrabe prostega časa. Seveda, se čez noč ne da vse preokreniti. Začetki so v svetu, začetki pri nas. Dobro je to zato, ker je v dobro ljudstva, naš namen pa je podpirati vse, kar je v dobro ljudstva vse do tiste meje, ki jihi dopuščajo stvarne prilike današnjih dni.

Livarski škraf

Kakor rudar pozna pošasti v rudnikih, tiskar svojega škrafa, tako poznajo tudi naši livarji svojega vruga v obratu. Zlepa nobenemu livarju ne prizanese. Skače med kalupi, pokuka v vse nezamazane špranje oblik, da tam železo lahko vidi. Ako je livar premalo obtežil svoj kalup, potem toliko časa ruka na njem, da postane izmeček. Piha v tekoče železo, da postane mehur, včasih tako močno, da železo brizga iz lijaka daleč naokoli, posebno, če kalup ni bil dobro posušen. Potem vžge zopet pline, ki jih

livar ni prižgal, tako da počí kakor bomba. S slabimi verigami ima mnogo zabave, odtrga jih takrat, kadar je najbolj nevarno. Slabo pritrjeno zračno cev odklopi, da piha ostali konec v prah in se praši, da svojega najboljšega prijatelja na dva koraka ne poznaš več.

Izgleda, kakor bi se ta vrug bojeval proti malim in večjim zanikrnostim, kdor pa pozna te njegove šale, tega upošteva in ga pusti v miru.

Za red in snago po obratih

Ni preveč, če vsak na svojem delovnem mestu čuva čistost in red, preveč pa postane, če veliko posameznikov omalovažuje red in čistoto.

Nikoli naši obrati ne bodo nudili vtisa in pogleda, kot ga dobimo pri ogledu novih in modernih industrijskih zgradb, kajti naše delavnice so stare in za dosego arhitektonskih teženj bi bilo treba stare delavnice zbrisati. Prav tako je prostor, na katerem stojijo naši industrijski objekti, tako tesen, da na njem ni mogoče razvijati kakih gradbenih parad. Poznano je vsem, da se moramo boriti za vsak kvadratni meter zemlje in ga moramo od terenov drago kupiti z regulacijami. Vse to mora upoštevati tisti, ki ogleduje današnje industrije, urejene po najnovejših predpisih in vsak to tudi upošteva. Omenili smo že v poročilih o ogledu velikih svetovnih industrij, kako imajo v svoji notranjosti vrtove, trate cvetja in drevesa, kako se ob kotlarnah in strojni-
cah gojijo drevesa in kako sredi med stroji vzcvete maj, kakor na livadah. Pri nas tega ni in ne more biti. Ne da bi naš narod manj ljubil zelenje in rože, ne da bi bil proti lepotam na delovnih mestih, toda tega pri naših utesnjenih prostorih enostavno ni mogoče izvesti, ko moramo staro železo skoro na planino poslanjati. Ko so hodili po naših obratih inozemski novinarji, so omenili, kako imajo drugod zelenje med posameznimi delavnicami, da to dobro vpliva na oči delavcev, niso pa pričakovali tako hitrega odgovora. Naš spremljevalec jim je rekel, da je vse to lepo, a mi pri najboljši volji nimamo prostora za take ureditve, pač pa naj blagovolijo pogledat desno in levo po kras-

nem zelenju na hribih, ki silijo čisto v pročelje delavnic. Kaj takega pa drugod nimajo.

V interesu nas vseh pa je, da skrbimo povsod na delovnih mestih, bodisi v obratih ali med obrati, za red in snago. Ta skrb ne stane veliko, ako sodelujejo vsi in vsak zase. Nič pa ne pomaga ge-

neralna skrb, če posamezniki ne sodelujejo, kajti potem se začne tisti običajni proces, da eden čisti in v red devlje, drugi pa pušča vse v neredu. Naša delovna mesta so kraji, kjer preživimo veliko dneva. Ne smemo misliti, da je človek pri delu lahko bolj popustljiv napram redu, kot pa je to običaj drugače ob prostem času. Pri delu in v delavnicah red še najbolj potrebujemo. Delo ob neredu je tudi nevarno. Velika železarna na Češkoslovaškem je tekom leta ugotovila, da je samo organizacija reda in čistote omilila nezgodne primere za 25 %. Tam pa tudi ne najdete, da bi kje ob zidovih bili poslonjeni kaki ostanki ali kar koli.

Sodelavci, vzdržujmo red in čistoto po delavnicah in obratih in bodimo prvi tudi v tem. Vse to bo pomagalo h kvaliteti dela, k naši kvalitetni obrambi, h konkurenčni moči in bo delalo čast vsaj naši delovni skupnosti. Bodimo nadzor-
niki za red in snago vsi in vsak posamezni.

Malo zemljepisja

Zanikrnost nam bi očitati, če bi nič ne omenili važnosti sedanjih dni, ko je bila Evropa menda zopet na tem da zaneti vojno, ta najbolj odurni in vražji proces na zemlji, ki ubija žive ljudi, očete, matere, sinove, starce, starke in otroke.

Za mir je po dosedanjem poteku največ žrtvovala Češka, drugi niso nič žrtvovali, nego so z razumevanjem Češke le pridobili, da jim ni bilo treba pomagati, kakor so prej obljubljali. Tu Češki vsa čast. Češka je tudi tista, ki pri vsem tem izgubi, izgubiti pa je težko — to ve vsak in to vedo tudi neprijatelji Češke, zato ji na tihem gotovo priznavajo.

Ljudstvo in tudi češko bo hvaležno vsem tistim, ki so obvarovali države pred vojno, Češka pa je tista, ki je prinesla žrtev za mir. Ob tej priliki pogledajmo malo po državah.

Albanija je kraljevina. Obsega 27.588 kvadratnih kilometrov zemlje in ima le okrog 900.000 prebivalcev. Je zelo gorata zemlja. Najvišja gora je visoka 2400 m. Veliko Albancev živi v Ameriki — vseh Albancev je na zemlji okrog 2 milijona. Ljudstvo se peča z živinorejo.

Anglija je kraljevina z dominioni in kolonijami. Je največja državna tvorba na zemlji in obsega 37.473.700 kvadratnih kilometrov in ima nad 450.000.000 prebivalcev — torej eno četrtno vseh prebivalcev na zemlji. Ta ve-

likanska država ima za glavno mesto London, ki šteje nad 10.000.000 prebivalcev. Anglija ima torej največ kolonij in so njeni celi kontinenti, kakor Avstralija itd. Angleži so poznani kot trgovci in zelo hladni in preudarni ljudje. V svojem nastopu so konservativni, ker jim to nalaga upravljanje z ogromnimi svetovi zemlje in milijoni narodov.

Bolgarija je kraljevina. Obsega 103.146 kvadratnih kilometrov zemlje in ima okrog 6 milijonov prebivalcev. Najvišja gora je Musalla — 2930 m. Bolgarija je poznana kot zemlja z velikimi plantažami rož, iz katerih se pridobivajo dišave. Bolgarska vojska je dobila priznanje najbolj hrabre vojske na zemlji. Prebivalci so Slovani.

Češkoslovaška je republika. Obsega 140.394 kvadratnih kilometrov zemlje in ima 15 milijonov prebivalcev. Od slovanskih držav kulturno in industrijsko ena najbolj naprednih. Zemlja bogata na rudninah in plodna žitnica. V državi pa je dokaj manjšin in prav sedaj se rešuje to manjšinsko vprašanje.

Francija je republika. Obsega samo v Evropi 550.986 kvadratnih kilometrov zemlje, kjer prebiva nad 41.000.000 prebivalcev. Skupno s kolonijami obsega Francija 11.464.100 kvadratnih kilometrov zemlje in 100.000.000 prebivalcev. Je zelo bogata zemlja, ljudje so poznani kot štedljivi, in Francija je vsemu svetu posojala denar. Francija je ena najbolj

naprednih držav na svetu. Ljudstvo je pridno, toda zelo odločno (Francoska revolucija). Seveda kdor pozna Pariz, Francije še ne pozna.

Italija je kraljevina. Obsega po osvojitvi Abesinije nad 3.500.000 kvadratnih kilometrov, in ima skupaj okrog 55 milijonov prebivalcev. Samo v Evropi le okrog 40 milijonov. Država slavne zgodovine in dom umetnosti. Po vojni je zelo napredovala v vseh pogledih. Kolonije so jo napravile povsem neodvisno. Italijanski narod se hitro množi, sedaj ima zemlje dovolj za vso bodočnost.

Madžarski načeljuje regent. Država obsega 93.000 kvadratnih kilometrov in ima okrog 9 milijonov prebivalcev. Zemlja je večinoma ravnica — bogata žitnica — ter pridelovalnica sladkorne pese. Tudi ostala industrija je znatno razvita — v poglavitem je agrarna država.

Nemčija je zvezna država. Obsega že skupaj z bivšo Avstrijo 560.400 kvadratnih kilometrov zemlje in ima okrog 70 milijonov prebivalcev. Nemčija je poznana bolj kot industrijska zemlja. Je gosto naseljena. Tam se sedaj uvaja načrtno gospodarstvo, in se je po vojni zelo dvignilo. Nemški narod je poznan kot zelo discipliniran in požrtvovalen. saj delajo posamezniki nekaj ur brezplačno za državo. Socialne ustanove in industrija pa so bile poznane v Nemčiji že davno kot prve. V Evropi je to najštevilnejši narod za Rusi.

Poljska je republika. Obsega 388.390 kvadratnih kilometrov zemlje in ima 32 milijonov prebivalcev. Poljska ima tako industrijske kraje v Sleziji kakor plodna polja in gorate predele. Kljub temu bogastvo lastne zemlje je šlo raje veliko Poljakov za industrijske delavce v druge države. Sedaj država lepo napreduje.

Romunija je kraljevina. Obsega 294.967 kvadratnih kilometrov zemlje in ima nad 18 milijonov prebivalcev. Romunija je posebno bogata zemlja na vrelcih nafte in petroleja — istočasno ima bogata žitna polja. Tisti, ki so v Romuniji živeli, pravijo, da so tam moški pri delu in pri gospodarstvu bolj v ozadju, da so ženske bolj podjetne in pridne. Nova Romunija lepo napreduje.

Sovjetska Rusija je zveza republik. Obsega 21.352.600 kvadratnih kilometrov in ima nad 170 milijonov prebivalcev. Ogromna zemlja z vsemi pogoji za najboljšo življenje. Je matična zemlja slovanska, in so prišli vsi Slovani v Evropo iz ruskih nižin.

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

(Dalje)

»Tu je samo sto in dvajset srebrnikov, a ti bi mi jih moral prinesiti tri sto osemdeset!«

»Od kdaj pa to?« je mirno vprašal »konjski tat.«

»Od kdaj? Mar si mi kdaj plačal manj?«

»Nisem, a odslej naprej bom plačeval samo toliko.«

»Kaj si fužino podrl ali prodal?«

»Nisem. Še dodelal sem jo.«

»Maulner, ti si ob pamet. Vzemi ta denar in pojdi, pa glej, da mi takoj prineseš vso davščino.«

»Saj je tu vse. Gospod, pogledite v urbarski zapisnik in prepričali se boste, da imam prav. Gospod, jaz vam ne delam nobene krivice, vi pa ste jo meni delali mnogo, mnogo let. Meni in tovarišem. Prijatelji, stopite sem in oddajte še vi dolžno davščino, da nam gospod ne bo mogel kaj oporekati.«

Prvi je pristopil Grošar in je s smehom vrgel na mizo dvajset srebrnikov, za

Zaslужek kovinarja znaša v Franciji po kupni moči baje 6100 din.

Najlepše in najplemenitejše delo na zemlji je delo na gospodarskih, socialnih in kulturnih poljih, ker je to delo za dobro ljudstva in delo za mir. Zakaj bi ne bili ljudje in delali za mir, ko je vendar jasno, da je le v miru mogoče koristno delati za dobro ljudstva. Čim bolj je kak narod velik in močan, čim bolj je kak posameznik vpliven in pomenben, tem večja je njegova odgovornost za mir. To so temeljne misli in s temi pač nikogar ne žalimo. Tisti, ki so videli in doživeli krvavitve in stradanja, tisti, ki vedo, kaj se pravi oditi od svoje družine in od doma, tisti vedo, kaj je mir. Za mirno delo pa je važno vse in tako tudi poročanje v javnosti.

Presodite ali je prav tako, kakor poročajo neki listi.

V Franciji, ki ji želimo največ sreče in napredka, so uvedli 40 urni delavnik. Francoska vlada je našla (ne mi), da bo treba zopet več delati in predsednik vlade je ukrenil potrebno, da se bo delalo več. Francoska vlada je ta svoj ukrep pač utemeljila, kajti če bi ne bil predlog boljši, bi ga pač ne bilo treba izdajati, ker za slabše nihče ne bo razburjal nikogar.

No, sedaj pa naši listi pišejo:

1. da je neka tvornica prej z 21.000 delavci proizvedla 10 milijonov ton blaga, pod 40 urnim delavnikom pa z 16.000 delavci kar 15 milijonov ton blaga in je podjetje imelo 43 milijonov frankov dobička.

2. Da je 8 francoskih trustov imelo pred 40 urnim delavnikom 117,9 milijonov frankov dobička, po uvedbi 40 urnika pa 161 milijonov frankov.

3. Da je devet družb pariškega okrožja imelo pod 40 urnim delavnikom dve in pol milijarde čistega dobička.

4. Da je pet kemičnih tvornic imelo pred 40 urnim delavnikom 168 milijonov frankov dobička, po uvedbi 40 urnega delavnika pa 288 milijonov.

S temi dokazi hočejo naši časopisi reči, da je pod 40 urnim delavnikom kapital ogromno več zaslužil kot prej, ko ni bilo 40 urnega delavnika. Kapital je torej profitiral s tem.

Sedaj pa poslušajte. V isti sapi pa naši časopisi poročajo, da so kapitalisti zahtevali,

njim, da je položil Jurca petdeset, potem Pantracij, Štefin, Martin in še drugi.

Gospod Kraig je gledal mali kupček denarjev in kar zelen je postal od togote. Planil je pokonci in je usekal po mizi, da so se tolarji žvenketaje kotalili po tleh.

»Prokleti norci, mar menite, da boste imeli mene za osla? Jaz vam pokažem! Vse ukažem vreči v ječo!«

»Koga? Koga v ječo?« je zavpil Martin in je grozeče zarožljajal z mečem. »Jaz sem svobodnjak!«

»Mi vsi smo svobodnjaki!« je zavpil Maulner.

»Zvezarji!« so se strnili skupaj in so prijeli za ročaje mečev. Edini Jurca je ostal zadaj, a možje so ga hitro potegnili v svojo sredo, čeprav ni imel meča.

»Koga v ječo? Mi smo svobodnjaki!« so vpili in se nesramno režali Kraigu v obraz.

Gospod Andrej je bil ves iz sebe.

»Vzemite denar in spravite se od tod, prokleti psi!« je hripal.

»Kdo je pes?« je zavpil Martin z Bohinjske Bele. »Gospod, pazite na besede, da se vam kaj ne zgodi!«

»Izgini, golazen nečedna!« je vpil grajski gospod.

Fužinarji pa so se le smejali. To je Kraiga še bolj razkačilo in kakor divjak je vpil:

Kakšno poročanje ni pravilno

da naj se 40 urni delovnik ukine in da je predsednik vlade storil to na pritisk kapitalistov. Zakaj neki, bi to storili kapitalisti, ko so na dobičku s 40 urnim delovnikom, kot ti listi poročajo. In sedaj naj bralci tem časopisom verjamejo. Torej tisti, ki je imel od 40 urnika ogromne dobičke, je zahteval, da se 40 urni delovnik ukine, in ljudje morate to verjeti, ker sta naročniki teh listov, ki tako poročajo. Še nekaj drugega poročajo ti naši listi, in sicer:

1. da zaslužijo kovinarji v Franciji 90 % več kot pri nas, to je (po našem povprečju 63 din na 8 ur) **122 dinarjev na 8 ur**,

2. da zasluži kovinar v Holandiji **145 dinarjev na 8 ur**,

3. da zasluži kovinar v Belgiji **91 dinarjev na 8 ur**,

4. da zasluži kovinar na Poljskem **88 dinarjev na 8 ur**,

5. da zasluži kovinar v Švici **130 dinarjev na 8 ur** in

6. da zasluži kovinar v Luksemburgu **119 dinarjev na 8 ur**.

Tako poročajo in ljudje naj kar verjamejo, ker je to zelo simpatično, če kdo verjame. Čudno, da še niso zapisali, da zasluži v Ameriki povprečno delavec 4 dolarje in pol in da znaša **do 250 dinarjev na 8 ur** ali okrog 7000 din na mesec pri približnih mesečnih delovnih dneh.

Da, tako se lahko poroča, kajti valuta ne pravi vsote. Če pa bi primerjali koliko kruha, mesa in krompirja si lahko posamezni kovinar kupi za ta svoj zaslužek v Franciji, Belgiji, Luksemburgu, na Poljskem, v Švici itd., potem bi videli šele resnico. To pa seveda listi radi zakrijejo.

Ali mislite, da so v Franciji stalni štrajki zato, ker delavci 122 dinarjev na dan ali 3050 din na mesec zaslužijo in je njih kupna moč po sporočilih teh naših časopisov še za 100 % višja od naše, torej da zaslužijo toliko, kot bi pri nas zaslužili 6100 din na mesec. Zato pa potem štrajkajo.

Poglejte sedaj logiko teh naših časopisov, ki pravijo, da kapitalisti ogromno več zaslužijo pri 40 urnem delavniku, delavci pa po kupni moči kar 6100 din na mesec — no, kdo ima potem interes, da se 40 urni delovnik ukine, saj so vsi na dobrem in najbrže se je predsedniku francoske vlade zmešalo, ko je

»Če se mi ne poberete, bom poklical biriče in ti vam bodo s sulicami pokazali pot iz gradu.«

»Mi imamo meče!« je zavpil svobodnjak Martin, izdrl je meč in ga dvignil do stropa.

»Da, mi imamo meče!« so zavpili fužinarji in hkrati se je deset ostrin zalesketalo nad njihovimi glavami. Tudi gospod Kraig je snel s stene meč in se jim je postavil nasproti.

»Se pa dajmo! Videli boste, kako se bije plemič! Mar bi prišli s kladivi nadme, meči vam ne pristajajo!«

Maulner je povsili meč in povsili so jih vsi. On pa je stopil tik k mizi in je dejal:

»Gospod Kraig, mi nismo prišli na pobjo, niti kapljice krvi nočemo preliti. Tudi nismo razbojniki ali umazani potepuhi, da bi nas biriči metali na cesto. Prišli smo sem, da se pomenimo, kakor se možem spodobi.«

»Pomenili se bomo pred cesarjem!« jim je zabrusil Kraig.

»Konjski tat!« je pomežiknil tovarišem in je rekel:

»Da, gospod, to se prav lahko zgodi. Če ne boste umaknili svojih pretiranih zahtev, bomo mi prisiljeni, da nesemo pritožbo prav na cesarski dvor. In kaj mislite, kakšno sodbo bo cesar skrojil

to predlagal proti volji kapitalistov in proti volji delavcev, najbrže na nasvet svoje žene radi mode.

Mi smo hoteli samo pokazati, kako poročanje ni pravilno in da je tako poročanje naših prej omenjenih časopisov pravo norčevanje iz ljudi. Tisti, ki tako poročajo, hočejo biti voditelji delavstva.

OBVESTILA

Sestavek o železarstvu iz Valvasorjeve dobe, ki smo ga priobčili v predzadnji in zadnji številki, je uredništvu poslal sin našega namočenskega sodelavca študent g. Gregorčič Viktor. Sestavek je obogatil naš zgodovinski del poročil.

RAZGLASI!

Za mesec oktober 1938. se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske članke brez razlike na njih bivališče, in sicer:

2. oktobra 1938.	g. dr. Keržan Bartol
9. oktobra 1938.	g. dr. Čeh Milan
16. oktobra 1938.	g. dr. Keržan Bartol
23. oktobra 1938.	g. dr. Čeh Milan
30. oktobra 1938.	g. dr. Keržan Bartol

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

ZA MATERIJU GRE, ZA ZEMLJO, NE ZA LJUDI

Nimamo kakega namena, polemizirati in ga nikoli ne bomo imeli. Naj samo ugotovimo kdo in kaj na svetu več velja. Materija, dobrine in zemlja so še vedno nadvredne, kakor kažejo primeri. Človek je postranska stvar. Poglejmo samo, kako se veliko o človeku govori, na zemljo pa se misli. Če bi bil človek vse, potem bi kar vse države povabile svoje brate k sebi, jih objemale in rade imele. Ljubezen do bratov pa je velikokrat le ljubezen do zemlje, na kateri bratje prebivajo. Poglejmo, celo v vojno bi šli, da bi zemljo in dobrine dobili, pa če bi pri tem še toliko bratov padlo. Za zemljo, za rudnine in za dru-

ge dobrote na zemlji se ljudje med seboj koljejo in si nože v želodce porivajo. Če brata dobiš kar tako nekam praznega, je ljubezen bolj hladna, čim bogatejša pa so polja bratov, tem veličastnejša je ljubezen do njega. Tako je in tako je dokazala zgodovina že od davna. Kdaj bo na zemlji pričel kak nauk, ki bo človeka poveličeval nad materijo in kdaj bo tak nauk uspel. Najbrž tedaj, ko bo svet še enkrat ustvarjen.

Mi smo tako majhni in neznatni v naši rubriki, da se nam ne izplača nikogar dolžiti, nego se nam samo izplača pridno in vestno delati, da bo življenje čim lepše in da bo domovina gospodarsko čimbolj močna.

KDO BO ZMAGAL?

Bivšega abesinskega cesarja, ki je bil zelo vdan društvu narodov, so zopet vprašali, kako bo rešeno češkoslovaško vprašanje. Zre prejšnje na vprašanje, kdo bo zmagal v boju med Japonci in Kitajci, rekel, da najbrž Japonci, ker s Kitajsko drži društvo narodov. Prijateljstvo s to ustanovo smatra bivši abesinski cesar za pogoj poraza. Za Češko je baje rekel, da misli, da bo morala Češka meje spremeniti, ker sta za te meje jamčili Francija in Anglija. Po njegovi logiki propade vsaka država, ki je dobra z društvom narodov in za katere mejo jamčita Francija in Anglija.

ZA NAŠE GOSPODINJE

Brusnice.

Brusnice so divji sad, male rdeče jagode z rezkim okusom. Vkuhan pa dajo izvrsten kompot ali mezo. Na 5 kg sadu vzemi 1¼ kg sladkorja; če so jagode lepo zrele, bodo vkuhanec prijetno sladke. Treba jih je dobro prebrati, oprati in ocediti skozi cedilo. Potem jih stresmo v glaziran lonec in potresemo s sladkorjem in dodamo samo toliko vode, da se sladkor zmoči. Pristavimo jih k ognju in ko zavro, jih večkrat premešamo. Kuhajo naj se ½ ure. Še vroče je treba napolniti v kozarce in še enkrat premešati. Ko se ohladi, jih zavežemo.

Jabolčni riž.

20 dkg riža skuhamo v enem litru vode ali mleka, dodamo nekaj soli; nato vmešamo

5 dkg masla z dvema rumenjakoma, 5 dkg vanilnega sladkorja, nastrgamo limonovo lupino in dodamo ohlajeni riž. Polovico te zmesi denemo v pomazano in z drobtinicami posuto skledo za narastek, jo potresemo na gosto z olupljenimi, na tenke rezine zrezanimi jabolki in denemo nanjo drugo polovico zmesi ter pečemo v pečici.

Praden serviramo, napravimo trd sneg, mu primešamo narahlo 14 dkg sladkorja, ga namažemo ali nabrizgamo na narastek, postavimo še za nekaj minut v pečico, nato pa serviramo.

Sadje brez sladkorja.

Kdor ima sladkorno bolezen, se mora izogibati sladkih jedi. Pa vendar je težko pozimi vzdržati brez sadja. Pa ga pripravimo takole: Sadje, ki ga zdravnik dovoli, lepo očistimo in operemo, naložimo v steklenice in polijemo z naslednjo tekočino: na 2 litra vode vzamemo 1.5 g saharina, prevremo in primešamo nekoliko začimb (malo cimeta in klinčkov damo v vrečko in skupno kuhamo). Za to množino vode vzamemo 1 kg sadja. Posodo dobro zavežemo in kuhamo v sopari 10 do 15 minut. Ko je kuhano, pustimo kozarce s sadjem še toliko časa v loncu, da se popolnoma ohladi.

Ocvrta jajca s paradižnikovo omako za bolnike s sladkorno boleznijo.

V kozico denemo malo olja, ga nekoliko segrejemo in ubijemo vanje jajce ter opečemo po obeh straneh. Tako si pripravimo lahko več jajc. Nato naredimo paradižnikovo omako: Paradižnike prelomimo, očistimo semena in dušimo na olju; pridenemo lahko malo nastrgane peteršiljeve koreninice in drobno seskljanega pora. Potem vse skupaj pretlačimo in malo okisamo. Omako serviramo z ocvrtimi jajci. Ta jed je dobra za bolnike s sladkorno boleznijo zato, ker jo peteršiljeva koreninica in por tako začinita, da jo lahko uživamo brez soli.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

Nove industrije. V Zemunu nameravajo ustanoviti industrijo za predelavo mesenih izdelkov. V Novem Sadu nameravajo osnovati

človeku, ki kljub njegovi prepovedi nesramno odira, da, krade njegovim zvestim podanikom.

»Če mu odvzame beneficij in plemstvo, to bo majhna kazen,« je rekel Grošar iz samega veselja, ker je z dvajsetimi srebrniki plačal davščino.

Gospod Andrej Kraig je strmcl in ni mogel priti do besede. Maulner je pa mirno nadaljeval:

»Gospod Kraig, vi ste po cesarski milosti naš gospodar in v tem imate dolžnost, da nas ščitite pred vsako krivico. Vi pa delate z nami čisto drugače. Zame stoji v urbarju o kresu davščine sto in dvajset srebrnikov, prav toliko o Božiču. To je letno dve sto in štirideset srebrnikov, jaz pa sem vam vsa leta doslej plačeval letno po sedem sto tolarjev. Prav tako se je godilo vsem mojim tovarišem, dočim italijanskim podjetnikom ne upate samovoljno zvišati davščine. Gospod, to je krivica, ki je mora biti konec.«

»Mora je biti konec!« so zavpili fužinarji.

Kraig je rdel in bledel, naposled je zahrpal:

»Puntarji!«

»Mi nismo puntarji,« je hladno dejal Maulner, »za pravico se ženemo, nihče nam ne bo tega oporekal. Odloženi smo, da gremo po pravico do samega cesarja,

če je drugod ne bomo dobili. Gospod Kraig, tu pred vami leže srebrniki. Preštejte jih, niti enega ne manjka, le pogledajte v urbarski zapisnik. Mi smo do Božiča z vami zgovorjeni, ničesar nimate zahtevati od nas.«

»To bomo videli!« je zavpil Kraig.

»Da, videli bomo, gospod,« je dejal Maulner, »svetujem vam pa, da bodite čisto mirni, ker veste, da za krivico ne boste dobili priznanja ne pri cerkveni, ne pri cesarski gosposki.«

Maulner se je obrnil in je šel, za njim so šli vsi fužinarji po vrsti.

Andrej Kraig je stisnil pest in je zavpil za njimi:

»Hudiči! Jaz vam že pokažem!«

X.

Jurcev Janez je stal pred očetom.

»Oče, ali bo 'zveza' zmagala?«

»Bo!« je samozavestno rekel Jurca.

»Povedal sem ti že, kako je bilo v gradu. Jaz ne dvomim o izidu. Ej, Maulner se zna postaviti. Kaj bi bilo, če bi njega ne imeli! Martin Belc je sicer mož na svojem mestu, a on se ne žene preveč. Maulner je pa človek, kakršnega rodi mati komaj vsakih sto let enkrat. Škoda, da ga ti nisi videl, kako je govoril in se obnašal v gradu. Tako ti povem, da je Andrej Kraig

kar strmcl, ves iz sebe je bil, tako se mu je vse čudno zdelo. Ej, Maulner mu je pokazal, pokazal.«

»Ali ste mu vi tudi kaj rekli?«

»Jaz?« Jurca je bil v zadregi. »Jaz? Edini med vsemi podjetniki sem tlačan. Kraigova roka bi najprej padla po meni in težka bi bila, ker se nad drugimi ne upa znositi. Molčal sem, kaj sem pa hotel drugega. Govorila sta samo Maulner in Pankracij, pomagal jima je Martin, družji smo molčali. Tako smo najlepše opravili. Kraig pa zdaj prešteva pičle srebrnike, v urbar gleda in nas kolne, ha, ha!«

Janez je pomišljal in je naposled rekel:

»Tudi jaz pojdem danes k Maulnerju.«

»Pojdeš? Po kaj pa?« se je razvnel Jurca v veseljem upanju.

»Tako sem sprevidel, da ima Maulner prav in sem se odločil, da bom pristopil k 'zvezi'.«

»Ali res? Ali res?« je radostno vprašal Jurca.

»Zakaj pa ne?«

»Janez, ali, ali si pogljal iz srca Buccellenijevo hčer?«

Sin ga je črno pogledal.

»Že davno sem vam to povedal. Julija se moži, Morchetti bo vzela. Jaz jima bom pomagal, da bo ženitovanje lepše.«

podjetje za proizvodnjo predmetov iz baki-
lita. V Šabcu bodo te dni izvršena dokončna
dela za industrijo žveplene kisline itd.

Največja ladja na svetu. Angleži bodo
zgradili največjo ladjo sveta »Queen Eliza-
beth. Nova ladja je dolga 314 m in ima to-
nažo 84.000 ton. Do sedaj je bila največja
ladja »Queen Mary«. V načrtu pa imajo An-
gleži še večje ladje, do 100.000 ton. Taka
ladja bo v doglednem času tudi zgrajena in
bo potrebovala čez ocean le nekaj nad tri
dni.

Francija je dala drugim državam do se-
daj že 252 milijard frankov posojila. To je
visoka vsota in znači, da so Francozi imeli
denar. Toda največ te vsote pade na leta
pred 1919. Po tem letu je Francija dala ino-
zemstvu le 42 milijard frankov. Samo carski
Rusiji je posodila Francija 106 milijard fran-
kov. Tega denarja menda ne bo več videla.

Angleži ponujajo posojilo za javna dela
in za drž. obrambo. Društvo bank, ki je pred
kratim posodilo Turčiji nad 20 milijonov
funtov, želi plasirati nekaj denarja tudi v
Jugoslaviji. Pogoji niso najslabši in zna se
zgoditi, da bomo prijeli za to ugodnost. Se-
veda po načelu, da je vsako posojilo treba
vrniti.

Svetovna proizvodnja surovega železa in
jekla pada. Povsod po državah pada proiz-
vodnja železa in jekla. Padec znaša napram
mesecu maju za 29 %. Edino v Nemčiji še
raste radi ogromnih javnih in obrambnih del.

Na svetu je nekaj nad 2 milijardi ljudi.

Na svetu je sedaj okrog 43.000.000 avto-
mobilov. Največ jih je v Ameriki, potem v
Franciji, Nemčiji, Kanadi, Avstraliji itd.

Bat'a bo obuval Indijance. Bat'a bo zgra-
dil tvornico za obutev v Holandski Indiji. Za-
četna proizvodnja bo okrog 5000 parov čev-
ljev na teden. Do leta 1940. bo tvornica imela
že nad 1000 delavcev.

V Rusiji je v metalurških tvornicah za-
poslenih okrog 450.000 delavcev. Dnevnice so
znašale v tej stroki 45.800.000 dolarjev.

»Aha,« je zinil Jurca in roki si je
pomel.

Janez pa je nadaljeval:

»Nočem vam tajiti, da sem Buccelle-
nijevo hčer res ljubil, a zdaj sem zavrgel
slednjo misel nanjo. Jezen sem bil na vas,
ko ste se ženili, zaradi nje sem bil jezen.
Pa je prišel Morchetti, črnooki Italijan s
plavžem in fužinami, s skrinjo srebrnikov.
Julija se ni branila dati mu roke. Prav je
tudi tako. Nekoč mi je bilo hudo, zdaj mi
ni več. Nekoč sem jo ljubil, zdaj je zgo-
dba, ki mi jo je pripovedoval stari oglar
Tomaž, ubila v meni zadnjo sled ljubezni.
Ona bo Morchettijska žena, prav je tako.
Jaz pa ostanem kar sem bil, Jurca bom, v
vsej dolini ni para mojemu gruntu. In po
novem bom začel topiti železo, ne bodo se
samo Italijani ponašali z brešanskimi
pečmi.«

»Prav govoriš,« ga je navdušeno hvalil
Jurca. »Tudi jaz tvojim mislim nisem bil
nasproten, laskalo mi je, da bi ti priženil
Buccellenijev denar. Prenizek si bil mo-
gotčevi hčeri, nič ne žaluj zato. Mnogo bo
sicer imela, a tudi ti boš imel mnogo in
biš lahko pogledal po nevesti, ki bo vred-
na naše hiše. Jurcev grunt je obširen, od-
kar pomni ljudstvo, je bilo tu nakopičeno
bogastvo v zlatu in blagu. Svoboden res
ni, jaz sem mu zapravljal svobodo, ki jo je

Boj proti nezgodam

Ne približuj se z mastnimi rokami
kisikovim bombam.

912 razstavljalcev je na letošnjem beo-
grajskem velesejmu. Od tega 475 domačih in
437 inozemskih tvrdk. Lansko leto je bilo raz-
stavljalcev le nekaj nad 800.

V Romuniji so pridelali letos 495.000 va-
gonov pšenice ali za 145.000 vagonov več kot
lani. Doseženi je rekord in prehrane bo dovolj
ter še znatne količine za izvoz.

Tudi Francozi ponujajo posojilo — se-
veda v nakupu robe. Tudi to je posojilo. Pri
vsem tem vidimo, kako nas vse države sma-
trajo za solidno državo in to nam je dovoljno
prizanje.

imel od nekdanj. A zato sem očetovim sre-
brnikom dodal mnogo, mnogo svojih in
ko ne bodo več imeli Kraigi v zakupu
blejske gosposčine, si bomo kupili svo-
bodnjaštvo. Andrej Kraig se ne ženi, ver-
jemi Janez, da boš še ti dobil nov svobod-
njski meč, ker mi je starega Hartman
Kraig razbil na kosce na kamenitem tlaku.
Takrat sem jokal, kakor otrok sem jokal,
ko sem videl, kako sem zaman žrtvoval
svojo svobodo, na katero je bil ves naš
rod tako ponosen. Naslednje leto so kmet-
je vzrojili po vsej deželi. Ubili so Jožkota
Thurna in njegovega valpta Gregorja Str-
žena, grofa Mindorfa so napregli v plug
in orali z njim. V Bohinju pa punt ni več
našel ugodnih tal. Klander in krofasti kro-
jač, ki sta vodila punt, sta zbežala z dru-
gimi vplivnejšimi možmi na Benečansko,
tam jih ni dosegla dolga roka graščakov
in deželnega vojvode. Vehar je pač hotel,
delal je in se trudil, pa sam ni zmogel
vsega. Še danes preklinja to omahljivo
ljudstvo, ki se ni zganilo v času, ko bi se
dale vezi vsaj zrahljati, če že ne čisto
potrgati. — Pa to je minulo, že spomin na
tisto dobo izumira, le jaz je ne bom poza-
bil, ker sem padel v vrsto uboge raje.
Toda ti hoš svobodnjak, pomni, sin, da
boš svobodnjak. Morda bo tedaj moje
truplo v grobu trohnelo, ko ti bodo pri-
pasali meč. Tudi Julija bo dočakala tiste

ZA DOBRO VOLJO

Moderni otrok.

Fotograf: Pozor, malček, tu se bo poka-
zala majhna ptičica.

Otrok: Ne norčujte se! Vzemite rajši za-
slonko 6,3 in desetinko sekunde za osvetlitev.

Kmet je orl na njivi poleg reke. Pride
samomorilni kandidat ter se vrže v vodo.
Kmet skoči za njim, ter ga potegne na suho.
Kmet gre orat, a oni skoči zopet v vodo, hotoč
se utopiti. Mož ga ponovno reši. Kmet orje
dalje, a samomorilec se obesi na hrast. Kmeta
so vprašali, zakaj se ni pobrigal da ga reši, a
on jim odvrne: »Dvakrat sem ga potegnil iz
vode, a ko sem videl, da se hoče pač posušiti,
ker je bil moker, zato sem ga pustil, da se
obesi kakor ve in zna.«

Ivica zagleda prvič slepiča, ki se zvija
med travo.

Pa zakliče:

Mamica, tu je rep, ki miga brez psa!

On: Po smrti hočem, da me upepelijo.

Ona: Seveda, to je čisto po Tvoje — iz-
giniti s površja in pustiti prah za seboj.

Gospodična Eva, če me zares ne marate,
se vržem pod prvi jutranji vlak.

Za božjo voljo, nikar tako hitro, saj od-
haja vlak tudi ob 1/29.

Pol ure že stojite pred telefonom, pa niste
spregovorili niti besedice.

Pst... telefoniram svoji ženi...

Moje sožalje, dragi prijatelj.

Zakaj neki?

Moja žena je kupila nov klobuk in hoče
drevi obiskati Tvojo ženo...

čase in tedaj se bo spomnila nate, pa ji
bo žal.«

»Da, pa tedaj bo prepozno,« je dejal
Janez in neko zadovoljstvo, pomešano z
boljo mu je napolnilo srce.

Jurca je gledal zalega sina, najlepšega
fanta v Bohinju, ko je stal pred njim,
močan in poln kipeče mladosti. Skoro žal
mu je postalo, da se je oženil, zato je
rekel sinu:

»Janez, v kajžo pojdeva s Katro, ti
se pa oženi na dom. Pri Pankraciju se
oženi.«

Fant pa je zamahnil z roko.

»Čemu? Pustite mi še malo prostosti.«

»Oženi se, Janez, oženi. Star si zado-
sti, pameten si tudi, jaz in Katra pa za
delo nisva več prida. Naš grunt zahteva
mladih moči.«

»Saj vendar delam od jutra do trde
noči.«

»Delaš,« je lovil Jurca besede. »Da,
delaš, pa bi še bolj z veseljem delal, če
bi vedel, da se trudiš za svojo ženo, za
svoje otroke. Tako pa nimaš nič pravega
veselja do dela, ko nisi sam gospodar.«

»Oče, jaz delam iz ljubezni do grunta,
ker vem, da mi je ta zemlja kakor mati,
ki že sedem let spi pod rušo.«

»Da bi ne bilo tako,« je vzdihnil Jurca
in oči so se mu orosile.

(Dalje.)